

N A H O R Y

PŘÍBĚH O TOM, CO MŮŽE DĚTEM ZPŮSOBIT
OBYČEJNÉ BROUZDÁNÍ PO INTERNETU.
A RODIČŮM ZMĚNIT ŽIVOT...

1. Teoretická východiska

Snímek **Na hory** vznikl s cílem upozornit na rizika spojená s komunikací v online prostředí – zaměřuje se především na problematiku rizikového seznamování na internetu. Příběh popisuje situaci, ve které se dítě stalo obětí **online vydírání, přičemž byly k vydírání využity intimní materiály samotného dítěte**. Tato forma kybernetického útoku se odborně nazývá „**online sexuální nátlak a vydírání dětí**“. Pro tuto formu útoku se využívá také termín sextortion, ten však zahrnuje jakýkoli druh vydírání využívající sexuální materiály – tedy i situace, kdy je vydírána dospělá osoba.

Pokud uživatel internetové služby dítě nebo dítěti v online prostředí:

- a) nutí, aby mu poslalo své intimní fotografie či videa,**
- b) nutí, aby před webkamerou předvádělo různé sexuální praktiky,**
- c) vyhrožuje, že pokud mu nepošle své intimní materiály, pak vše, co od něj získal, zveřejní,**
- d) nutí k zaplacení finanční částky za to, že uživatel jeho fotografie či videa nezveřejní,**
- e) přesvědčuje, aby komunikaci uchovalo v tajnosti,**
- f) nutí k osobní schůzce v reálném světě**

dopouští se trestného činu – nejčastěji tzv. **sexuálního nátlaku** nebo **vydírání**.

Je tedy namístě **nahlásit danou situaci policii, případně rodičům, učiteli či jiné dospělé osobě**, které dítě důvěřuje a která mu pomůže kontaktovat policii.

Přesné údaje o tom, jak moc je tato forma vydírání rozšířena, neexistují – velké množství dětských obětí jednoduše případ nenahlásí a situaci tají (podobně jako tomu je např. u znásilnění). Podle výzkumu Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a společnosti Seznam.cz z roku 2014 má s online vydíráním osobní zkušenost přibližně 8 % dětí, toto číslo však zahrnuje všechny formy vydírání – tedy i vydírání, které intimní materiály nevyužívá.

2. Náměty pro práci se snímkem Na hory (škola)

Snímek Na hory má celkovou stopáž 17 minut, lze jej tedy zařadit do různých částí vyučovacích jednotek. Film lze využívat zcela **zdarma**.

Svým obsahem snímek spadá do vzdělávacích oblastí **Člověk a jeho zdraví, Výchova ke zdraví, Etická výchova a Mediální výchova** (průřezové téma) Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Stejně tak obsahově zapadá do všeobecné primární prevence rizikového chování dle Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže 2013–2018 (dle forem se jedná o interpersonální agresivní chování a sexuální rizikové chování).

Z pohledu učiva pak zapadá např. do části **Člověk a jeho zdraví – Osobní bezpečí, krizové situace** (bezpečné chování v rizikovém prostředí, šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné formy násilí v médiích).

V následujících částech popisujeme možnosti zapojení filmu Na hory do běžné výuky. **Upozorňujeme, že doporučená věková hranice pro práci s tímto filmem je 13 let.** Učitelé samozřejmě mohou dle uvážení věkovou hranici posunout.

3. Možnosti zapojení filmu Na hory do výuky (varianta A)

Společně s žáky si v rámci výuky pusťte film Na hory (online dostupný např. [ZDE](#)), který využijeme jako motivaci pro téma **vydírání dítěte v online prostředí**.

Následně otevřete diskusi:

1. Co udělal Patrik špatně?
2. Jak byste situaci řešili, kdybyste byli Patrikem?
3. Pomohlo by třeba, kdybyste si daného uživatele zablokovali?
4. Myslíte si, že kdyby Patrik intimní materiály pachateli neodeslal, ten by splnil své výhrůžky a poslal intimní materiály třeba jeho rodičům?
5. Koho byste kontaktovali s prosbou o pomoc v situaci, kdy by vás někdo vydíral?
6. Slyšeli jste někdy slovo sexting? Co znamená? Poskytli byste svou intimní fotografii či video třeba svému partnerovi, tedy ne neznámé osobě? (klukovi, holce)
7. Žáky seznámte s příběhem 1 (ideálně vytisknout včetně fotografie).

Odpovědi, kterých je třeba dosáhnout:

1. Poskytl intimní materiál v online prostředí jiné osobě a následně se nechal vydírat. Celou situaci tajil před rodiči.
2. Oznámit situaci rodičům, kontaktovat policii.
3. Dočasně by to pomohlo, ale – uživatel již získal naše intimní materiály a může je kdykoli zneužít. Stejně tak může vydírat další děti. Je nutné ho zastavit. Tedy není nutné uživatele blokovat, ale je nutné útočníka zastavit.
4. V drtivé většině případů (99,9 %) anonymní pachatelé tohoto typu útoků své výhrůžky nesplní – zbytečně by na sebe upozornili a poskytli policii své digitální otisky.
5. Instrukce: policii, Dětské krizové centrum, Linku bezpečí, E-Bezpečí apod.
Osoby: rodiče, učitele, sourozence, kamarády (pomocí kterých kontaktujeme dospělé) apod.
6. Sexting je označení pro dobrovolné sdílení vlastních intimních materiálů – tedy např. dívka poskytne své intimní fotografie svému chlapci apod. Otázka slouží jako motivační fáze k navazujícímu příběhu, ve kterém uvidíme, že sdílení intimních materiálů je rizikové i v situaci, kdy druhou osobu známe.

Navazující aktivita – Příběh 1

Čtrnáctiletá Jana chodila se šestnáctiletým Martinem již druhý rok. Milovala ho, zbožňovala ho a věřila mu. V rámci důvěry mu také prostřednictvím Facebook Messengeru poskytla několik intimních fotografií „na památku“ – na některých byla zachycena v podprsence, na některých však byla také zcela obnažena. Martin ji však po dvou letech podvedl a Jana se s ním rozešla. Martin rozchod nezvládl a začal Janu vydírat – pokud se k němu nevrátí, tak začne její intimní fotografie s urážlivým textem šířit internetem, pošle je jejím přátelům, rodičům, ale také zcela neznámým lidem...

Následně otevřete diskusi:

1. Jak se odlišuje tento příběh od příběhu Patrika?
2. Jak byste situaci řešili, kdybyste byli na místě Jany?
3. Dopustil se Martin nějakého trestného činu?
4. Každý osobní údaj, který na internetu sdílíme (ať již s neznámými, či známými osobami), má svou hodnotu. Stejně tak mohou být osobní údaje zneužity proti nám. Jakým způsobem?
5. Víte, jak si chránit osobní údaje třeba na Facebooku, Instagramu nebo Snapchatu?

Odpovědi, kterých je třeba dosáhnout:

1. Vydírána je dívka, ne chlapec, navíc se oběť a útočník znají a byli dříve partnery. Nyní nevydírá neznámá osoba.
2. Např. dát najevo, že nestojíme o kontakt, požádat o smazání materiálů s tím, že pokud cokoli unikne na internet či kamkoli jinam, bude ihned kontaktována policie. Zrušit komunikační kanály s Martinem – blokace, výměna simky apod. Můžeme samozřejmě využít i postupů z filmu Na hory.
3. Ano, vydírání, sexuální nátlak. Navíc se oba dva dopouštějí výroby dětské pornografie (věc může dojít až k soudu, ale pravděpodobně nebudou potrestáni).
4. Osobní údaje mohou být zneužity např. k poškození naší pověsti, což nám sníží šanci na zaměstnání – personalisté si na internetu zjišťují informace o uchazečích o zaměstnání. Stejně tak je lze zneužít ke kyberšikaně, ale také např. k podvodu (např. poskytneme telefonní číslo a přijdeme o kredit pomocí tzv. m-plateb atd.).
5. Metody ochrany osobních údajů v daných sociálních sítích/službách jsou k dispozici v materiálu Policie ČR – Řekni ne online sexuálnímu nátlaku a vydírání (odkaz na materiál dále v textu).

4. Možnosti zapojení filmu Na hory do výuky (varianta B)

Společně s žáky si v rámci výuky pusťte film Na hory (online dostupný např. na [ZDE](#)), který využijeme jako motivaci pro téma **kybergrooming**.

Následně otevřete diskusi:

1. Jak by mohl příběh pokračovat, kdyby se o Patrikově komunikaci nedozvěděli rodiče?
2. Myslíte si, že by dokázal vyděrač Patrika přimět k osobní schůzce v reálném světě?
3. Slyšeli jste někdy slovo kybergrooming? Co toto slovo znamená?
4. V rámci diskuse můžeme dále pokračovat tématem kybergrooming – jak probíhá, kde probíhá, jaké jsou techniky, které se v rámci kybergroomingu využívají atd.

Odpovědi, kterých je třeba dosáhnout:

1. V tomto případě necháme prostor fantazii dětí, vydírání může pokračovat, Patrik ale také může kontaktovat rodiče, policii nebo třeba zablokovat uživatele apod.
2. Ano, tlak je skutečně vysoký. Již v tuto chvíli Patrik tají situaci před oběma rodiči.
3. Kybergrooming je označení pro manipulaci dítěte v online prostředí s cílem přivést dítě k osobní schůzce. Na ní může dojít např. k pohlavnímu styku či jiným formám sexuálního zneužití dítěte. Kybergrooming je podrobně popsán např. v příručce pro učitele či rodiče – Rizika virtuální komunikace (odkaz dále v textu)
4. Kybergrooming je natolik rozsáhlé téma, že si zaslouží minimálně jednu vyučovací jednotku. V rámci ní popíšeme, co to je, co se dítěti může stát, kdo jsou pachatelé, jak útok probíhá + závažnost fenoménu demonstrujeme na kazuistice.

5. Možnosti zapojení filmu Na hory do výuky (varianta C)

Společně s žáky si v rámci výuky pusťte film Na hory (online dostupný např. na [ZDE](#)), který využijeme jako motivaci pro další témata:

A. Ochrana osobních údajů na internetu

1. V případě Patrika unikly na internet jeho osobní údaje. Jak si můžeme osobní údaje chránit? (bezpečné heslo, kontrolní otázka, vícefázové ověření, soukromí, oddělovat, co o sobě prozradíme, anonymita...)
2. Jakým způsobem lze osobní údaje zneužít – třeba údaje, které nejsou sexuálního charakteru? (např. vloupání do bytu – víme, kdy jsou uživatelé na dovolené, stopování polohy s možným přepadením, zneužití údajů pro podvody – spam, phishing apod.)

B. Internetové seznamování

1. Jaká jsou základní pravidla internetového seznamování? (nikdy nevíš, kdo je na druhé straně, vše si ověřuj, neposkytuj osobní údaje „jen tak“, všímat si rozporů – uživatel mění věk, mění bydliště, pozor na finance – nikomu nic neplatit, často podvodníci...)
2. Jak si ověřit identitu člověka na internetu? (např. vyfocení s konkrétním nápisem, aktuálními novinami, vzkazem...)
3. Existují nějaká pravidla spojená s osobní schůzkou s internetovými kamarády? (vždy o ní říci rodiči, veřejné místo, pozor na potenciální útok, nejt třeba jen s kamarádem...)

6. Shrnutí (pravidla)

Shrnutím výše uvedených aktivit by mělo být několik jednoduchých pravidel, která umožní zajistit bezpečí dítěte. Především:

1. Uvědomit si, jakou hodnotu mají naše osobní údaje – především intimní materiály.
2. Zajistit, aby byly naše osobní údaje v online prostředí v bezpečí (zabezpečení profilu, nastavení sdílení, bezpečné heslo a kontrolní otázka, vícefázové ověření).
3. Pochopit, že intimní materiály nesmíme s nikým sdílet – ať už je to neznámá osoba, nebo náš partner či partnerka. Důsledky sdílení těchto materiálů mohou být fatální!
4. V případě, že se přesto dostaneme do rizikové situace tohoto typu, musíme situaci řešit v součinnosti s dospělými – rodiči, učiteli. Nebojme se svěřit!
5. Nebojme se tyto rizikové situace, při kterých došlo k úniku intimních materiálů, oznámit policii – pomůžeme nejenom sobě, ale i dalším vydíraným dětem.

7. Koho kontaktovat v krizové situaci?

1. Linka bezpečí	116 111
2. Policie ČR	158
3. Dětské krizové centrum	778 510 510
4. Poradna E-Bezpečí	www.napisnam.cz

8. Zdroje informací k problematice:

Řekni ne online sexuálnímu nátlaku a vydírání

(Policie ČR, NCOZ)

odkaz [ZDE](#)

Rizika virtuální komunikace – příručka pro učitele a rodiče

(E-Bezpečí)

odkaz [ZDE](#)

Stručný úvod do problematiky online vydírání českých dětí se zaměřením na tzv. sextortion

(E-Bezpečí, Pediatrie pro praxi)

odkaz [ZDE](#)

Strategie manipulace dětí v online prostředích se zaměřením na tzv. kybergrooming

(E-Bezpečí, Pediatrie pro praxi)

odkaz [ZDE](#)

Leták Sexting

(E-Bezpečí, Policejní prezidium)

odkaz [ZDE](#)

Leták Kybergrooming

(E-Bezpečí, Policejní prezidium)

odkaz [ZDE](#)

Na hory – metodika pro práci s filmem

Zpracoval:

Doc. Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.

Centrum prevence rizikové virtuální komunikace
Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci
www.e-bezpeci.cz, www.prvok.upol.cz

SEZNAM.CZ

